

EVALUERING AV ORDFØRER - OG RÅDMANNSKOLLEGIET FOR NORDMØRE - FRAMTIDENS ORKIDÉ

Bakgrunn

ORKidé har siden starten i 1990 framstått som et vellykket regionråd med et voksende samarbeidsklima, mye takket være noen ildsjeler. Dette har bl.a gitt resultater innen samferdsel, havn, IKT og kommunale innkjøp.

Det ble i 2003 gjennomført evaluering av ORKidé under tittelen "Videreutvikling av ORKidé". Bakgrunn for denne evalueringen var et sterkt ønske om å utvikle og utprøve måter å organisere politisk og administrativt samarbeid på tvers av kommunegrensene. Målsettingen var å skaffe seg erfaringer med fellesløsninger som gjennom styrket fagkompetanse bidro til å styrke Nordmørsregionen som helhet. Det ble den gangen valgt 6 områder hvor man skulle jobbe fram og utprøve interkommunale tjenestesamarbeid. Av disse er innkjøp et godt og velfungerende samarbeid, mens man i liten grad har lyktes på de øvrige områdene.

Senere ble det i kollegiemøte våren 2007 tatt opp hvordan ORKidé kunne utvikle seg "fra resolusjonsmakere til resultat". Spørsmål i forhold til hvordan man burde organisere "det indre liv" i ORKidé og informasjon, kontakt og samarbeid som befester ORKidé i medlemskommunenes kommunestyre og administrasjonen, fylkeskommunen og andre samarbeidsparter var også tema i samme møte. Selv om de fleste aktørene i regionrådet har følt behov for en grundig evaluering av organisasjonen og samarbeidet, tok det ytterligere 5 år før ORKidé i 2011 fikk utarbeidet prosjektbeskrivelse. Denne prosjektbeskrivelsen dannet grunnlag for evalueringsarbeidet som Telemarkforskning har gjennomført.

I prosjektbeskrivelsen "Framtidig utviklingsretninger for ORKidé" er det fastsatt følgende hovedmål:

«Hovedmålet for prosjektet er å kartlegge mulighetene for regionalt samarbeid på Nordmøre i tiden framover for å sikre en helhetlig utvikling av Nordmøre. Prosjektet skal komme med en anbefaling, som skal gi et grunnlag for en fremtidig beslutning om hva fremtidens ORKidé skal være, både i forhold til strategi for Nordmøre og organisering av regionrådet.»

Arbeidsutvalget i ORKidé har valgt å nedsette ei arbeidsgruppe bestående av tre rådmenn, som har fått i oppdrag å utarbeide et saksframlegg, med tilrådning om veien videre. Saksframlegget er forutsatt behandlet av AU, som avgir sin innstilling til kollegiet (regionrådet).

Arbeidsgruppen som har bestått av Peter Ardon, rådmann i Halså, Birgit Eliassen, rådmann i Gjemnes og Kirsten Stensø Skaget, rådmann i Smøla.

Vurdering

Rapporten vurderer Fremtidens ORKidé i kapittel 4. I denne sammenheng velger vi å utrede følgende områder nærmere:

1. Representasjon og deltakelse
2. Administrasjon
3. Styringsmekanismer
4. Økonomi
5. Ulike modellalternativer for fremtidens ORKidé

I tillegg til disse punktene tar evalueringsrapporten også for seg følgende momenter:

- Samarbeidsoppgaver
- Budsjettprosess og –oppfølging
- Kommunestruktur

I den videre utredningen vil vi ikke gå inn spesifikt på de tre siste punktene, men ved gjennomgang av ulike modellalternativer for fremtidens ORKidé vil vi gå nærmere inn på samarbeidsoppgaver og kommunestruktur. Budsjettprosess og –oppfølging har vi i denne sammenheng valgt å ikke gå nærmere inn på. Begrunnelsen for dette er at vi vurderer det slik at det er viktigst at man først og fremst tar stilling til pkt. 1 – 5 som er nevnt ovenfor. Dette vil si at man ved en senere anledning må ta stilling til budsjettprosess og -oppfølging.

I den videre utredning vil vi ta for oss hvert område ved å foreta en vurdering og påfølgende anbefaling. Dette fordi at anbefalingene i rapporten vurderes som for lite konkret til å kunne ta konkrete veivalg for fremtidens ORKidé. Det er på bakgrunn av disse «spissede» anbefalingene at det formuleres et forslag til vedtak.

1. Representasjon og deltakelse

Telemarksforskningsrapport om Fremtidens ORKidé kommer med følgende anbefalinger når det gjelder representasjon og deltakelse:

«For å sikre en bredere politisk representasjon, og for å styrke forankringen til ORKidé i de ulike kommunene anbefaler vi at regionrådet utvides med 1 opposisjonsrepresentant fra hver kommune med fulle medlemsrettigheter som møte-, tale-, forslags- og stemmerett. Etter vår mening bør rådmennene fortsatt sitte i regionrådet, men kun med møte- og talerett. Kommunenes stemmegivning i regionrådet mener vi bør forvaltes av de folkevalgte representantene ut fra et demokratisk perspektiv.»

«For å utnytte den tilgjengelige rådmannskompetansen ytterligere kan det være en mulighet å etablere et kollegialt forum for rådmennene i de 11 kommunene. Det er viktig å presisere at dette ikke vil være en erstatning for rådmennenes deltagelse i regionrådsmøtene, men et supplement, og et forum der rådmennene kan utveksle synspunkter og erfaringer på tvers av kommunegrensene.»

«For ytterligere å styrke ORKIdés forankring ute i kommunene, mener vi en bør vurdere å etablere et eget Nordmøreting bestående av formannskapene i deltagerkommunene.»

Når det gjelder utvidelse av kollegiemøtet med opposisjonsrepresentant, vil dette utvilsomt gi en styrket representasjon fra hver kommune. Kjennskapet og forankringen til ORKidé's arbeid vil bli bedre. ORKidé blir dog et stort organ med denne utvidelsen, og dette har en økonomisk side som ikke er omtalt i rapporten. Utgiftene for den enkelte kommune knyttet til møteavvikling blir høyere. Videre er det foreslått at dersom prinsippet «Konsensus med reservasjonsrett» skal innføres, skal reservasjonsretten forvaltes av ordføreren. Det blir med andre ord et «skinndemokrati» som innføres. Spørsmålet er om forankring og kjennskap til ORKidé's arbeid kan styrkes på en annen måte, og arbeidsgruppen mener at det er mulig.

Andre alternativer

Dersom hvert kommunestyre får besøk av ORKidéleder eller en annen representant fra AU f.eks to ganger i valgperioden, vil dette gi en mulighet til å orientere om ORKidé's arbeid og fokusområder. Videre bør det bli et krav at alle kommuner skal behandle revidert handlingsprogram en gang pr år (eller en gang hvert annet år). Det bør i denne forbindelse legges opp til en bred drøfting/»verksted» for å øke engasjementet vedr ORKidé.

Nordmøreting

Felles formannskapsmøte med alle kommuner vil gi samling av ca. 60 politikere pluss 11 rådmenn.

Det kan være hensiktsmessig for forankring av samarbeidet på Nordmøre at formannskapene har fellesmøte f.eks. 2 ganger i valgperioden, men dette bør ikke hete «Nordmøreting» og ha karakter av å være et organ med avgjørelsesmyndighet. En kan i stedet tenke seg at Kristiansund kommune kaller inn til et slikt møte med jevne mellomrom, og at temaet for møtet planlegges av ORKidé-kollegiet.

Rådmannsforum

Det er definert et behov for et slikt forum, og det kan om så organiseres og avvikle sine møter uavhengig av ORKidé. Det er likevel hensiktsmessig at ansvaret for å kalle inn til møter og sette forslag til agenda, legges til bestemte personer, f.eks rådmennene som sitter i AU.

2. Administrasjon

Forskningsrapporten har følgende anbefalinger når det gjelder administrasjon:

«På litt sikt mener vi derfor at regionrådet bør etablere et eget sekretariat med en daglig leder for ORKidé, men at en i en overgangsfase kan basere seg på fortsatt innkjøp av administrative tjenester.»

«Dersom regionen velger å følge denne anbefalingen ser vi for oss følgende fremtidige administrative oppgaver i ORKidé:

- *Merkantile støttetjenester*
- *Sekretærfunksjon*
- *Saksbehandler - legge frem saker til behandling i regionrådet med saksutgreiing og innstilling.*
- *Koordineringsledd mellom kommunene*
- *Drivkraft i samarbeide»*

I den samarbeidsmodellen vi ser for oss for framtiden, vil det være nødvendig med en saksbehandlerfunksjon som kan utrede, være initiativtaker og pådriver for det arbeidet som skal utføres i ORKidé. Vi ser for oss at denne funksjonen bør ivaretas av en person med rådmannskompetanse.

Pr i dag kjøper ORKidé ressurser fra Nordmøre Næringsråd tilsvarende ca 30 % stilling. Dette er klart for lite for å kunne gjennomføre det integrasjonsarbeidet vi ser for skal skje videre framover. Dersom en ser hen til andre regionråd, velger disse å styrke administrasjonen med ressurser tilsvarende minst en hel stilling. Vi har i vår anbefaling lagt til grunn det samme. Vi gir ikke en noen anbefaling pr nå hvordan dette skal settes i verk i praksis. Det er to mulige modeller; kjøp av tjenester eller å ansette en velkvalifisert person. Hvilken av disse modellene som tjener ORKidé's arbeid best, mener vi at AU må få mandat til å utrede videre. Hovedutfordringen nå er å få tilslutning til de økte kostnadene dette medfører. Dersom kommunene i regionrådet ikke er villige til å betale de økte kostnadene en slik administrasjon vil koste, har det lite for seg å bruke tid nå på å drøfte spørsmålet i denne saksutredningen.

3. Styringsmekanismer

Telemarksforskningsrapport om Fremtidens ORKidé kommer med følgende anbefalinger når det gjelder styringsmekanismer:

«Som alternativ til konsensus- og flertallsprinsippene mener vi regionen bør vurdere å innføre et nytt prinsipp; konsensus med reservasjonsrett.»

«Kommunene som reserverer seg blir ivaretatt på en slik måte at de ikke blir assosiert med et vedtak de ikke er enige i. Samtidig må ORKidé kunne fremstå med tilstrekkelig tyngde når ORKidé uttaler seg, selv om ikke alle kommunene stiller seg bak uttalelser og vedtak mv. En måte å gjøre dette er å fjerne kommunevåpen og tilsvarende på uttalelser som sendes ut. I tillegg bør det protokollføres i regionrådet at en eller flere kommuner har reservert seg.»

«(...) ved stemmelikhet (mellom ordfører og opposisjonsleder) er ordførerens stemme avgjørende. Det betyr at det vil være ordføreren, som på vegne av sin kommune, forvalter reservasjonsretten i regionrådet.»

«(...) regionrådet bør ta stilling til om taket for hvor mange som kan reservere seg skal settes til 1 eller maksimalt 2 kommuner i en bestemt sak der ORKidé likevel kan uttale seg som kollegium. Dette bør nedfelles i vedtektene.»

I rapporten (s. 45 og videre) er fordeler og ulemper med konsensusprinsippet drøftet. Spørreundersøkelsen viser at det hersker noe delte meninger blant kommunen om det skal være mulig for ORKidé å uttale seg selv om ikke alle kommuner er enige. Flertallet er imidlertid positive. Tre kommuner er uenige i at dette skal kunne være mulig (Averøy, Eide og Rindal)

Anbefalingen fra Telemarksforkning er at ORKidé innfører en endring vedr konsensusprinsippet. De foreslår «Konsensus med reservasjonsrett» som styringsform. De forslår et tak på antall kommuner som kan servere seg, på maksimalt to. En begrunnelse for

dette er at ORKidé ikke blir «lammet» om en eller to kommuner skulle være i motinnholdet i en beslutning. Med «konsensus med reservasjonsrett» kan Regionrådet uttale seg med tyngde, selv om enkeltkommuner ikke er enige. Det bør imidlertid ikke være flere enn to kommuner som har adgang til å reservere seg. Dersom flere ønsker å reservere seg, vil uttalelsen/vedtaket fra regionrådet miste noe av tyngden, og regionrådet må i slike tilfeller gjøre tilpasninger slik at flere av kommunen kan stille seg bak vedtaket/uttalelsen.

4. Økonomi

Som det fremkommer vurderes det som hensiktsmessig å styrke administrasjonsressursen innen ORKidé, både på kort og lang sikt. Det sier seg selv at dette vil ha økonomiske konsekvenser. Evalueringsrapporten sier følgende om dette:

«Dersom regionrådet ønsker å følge våre anbefalinger, om blant annet å bygge opp et større sekretariat, vil det som sagt innebære økte kostnader for kommunene. Regionen kan velge mange ulike modeller for kostnadsfordelingen. Vår anbefaling er at en enten viderefører om lag samme fordelingsnøkkel som tidligere, men ned mot 70 % innbyggerbaserte fordelingskomponenter. En annen mulighet er å se på finansieringen av Orkdalsregionen, hvor en har lagt seg på en finansieringsmodell som tar hensyn til kommunenes frie inntekter og dermed hvilket inntektsnivå kommunene har.»

I denne sammenheng er det med andre ord viktig å utrede hvilke kostnadsmessige konsekvenser det vil ha å utvide den administrative ressursen innen ORKidé. Med bakgrunn i erfaringer fra eget regionråd sammenholdt med tall fra andre regionråd, har vi valgt å ta utgangspunkt i årlige utgifter på kr. 1 500 000,-, i tillegg til dagens kontingent (kr. 635 000,-)

I evalueringsrapporten er det skissert tre mulige økonomiske fordelingsnøkler:

1. Etter kommunens frie inntekter («Agdenesmodellen»)
2. Etter folketall
3. Etter fordelingsnøkkel 30% fast beløp for alle kommuner og 70% etter folketall

Ved valg av økonomisk fordelingsmodell er det viktig å ta stilling til hvilke prinsipper man ønsker å legge til grunn. Etter vår vurdering står valget mellom følgende prinsipper:

1. **Kostnadene fordeles etter kommunens frie inntekter.** Fordelen med dette prinsippet er at utgiftene per definisjon står i forhold til inntektene. Det er imidlertid viktig å legge merke til at det i denne beregningsmodellen ikke er tatt hensyn til andre inntekter enn frie inntekter (eiendomsskatt, kraftinntekter, etc.). Videre tar denne fordelingsmodellen ikke hensyn til at de minste kommuner gjerne har mer å tjene på et samarbeid enn de største kommunene. Alle kommuner bidrar med en lik relativ andel.
2. **Kostnadene fordeles etter folketall.** Fordelen med dette prinsippet er at fordelingen er tilpasset befolkningsstørrelse i hver kommune. Denne fordelingsmodellen tar imidlertid ikke hensyn til kommunens inntektsnivå og/eller at de minste kommuner gjerne har mer å tjene på et samarbeid enn de største kommunene.
3. **Kostnadsfordeling med 30% fast beløp og 70% etter folketall.** Det er denne modellen som blir anbefalt i evalueringsrapporten. I rapporten konkluderes det med at en kombinasjon av en fast sum med en innbyggerrelatert fordelingskomponent er

rimelig for alle parter. Ifølge rapporten gjenspeiler dette at de største kommunene har evne til å bidra med den største innsatsen, selv om de mindre kommunene har, relativt sett mest å tjene på et interkommunalt samarbeid. Ulempen med denne fordelingsmodellen er imidlertid at de minste kommunene betaler en relativ større andel (30% fast beløp per kommune er relativt sett en større økonomisk belastning for mindre kommuner).

Følgelig er det hensiktsmessig å se nærmere på hvilke økonomiske konsekvenser de tre ulike fordelingsnøkler har for den enkelte kommune. Dette er skissert i tabellen nedenfor:

Kostnadsfordeling etter tre ulike modeller							
Til fordeling (kr) 2 135 000							
Andel i forhold							
Folketall	Frie inntekter	Frie inntekter '14	til snitt frie inntekter	Etter	Etter	30% fast	
01.07.2013	pr innbygger	(Grønt hefte s.105)	pr innbygger	frie innt.	folketal	(kr)	
(Grønt hefte)	(kr)	(kr)	(%)	(kr)	(kr)	(kr)	
1505 Kristiansund	24 296	45 667	1 109 526 000	88,02	741 842	842 775	648 170
1551 Eide	3 472	54 049	187 658 000	104,18	125 470	120 436	142 533
1554 Averøy	5 644	50 874	287 131 000	98,06	191 979	195 778	195 272
1557 Gjemnes	2 558	60 546	154 876 000	116,70	103 552	88 731	120 339
1560 Tingvoll	3 081	58 997	181 771 000	113,72	121 534	106 873	133 038
1563 Sunndal	7 200	51 672	372 035 000	99,60	248 747	249 752	233 054
1566 Surnadal	5 933	52 968	314 258 000	102,10	210 117	205 803	202 289
1567 Rindal	2 055	60 122	123 550 000	115,89	82 607	71 283	108 126
1571 Halså	1 591	65 750	104 608 000	126,73	69 942	55 188	96 859
1573 Smøla	2 159	60 268	130 119 000	116,17	86 999	74 891	110 651
1576 Aure	3 560	63 947	227 651 000	123,26	152 210	123 489	144 669
Sum	61549	624 859	3 193 183 000		2 135 000	2 135 000	2 135 000
Snitt			51 880				

Ovenstående tabell viser at kostnadene ved de ulike modellene varierer fra kommune til kommune. For å kunne danne seg et bedre bilde av hvordan de ulike fordelingsnøklerne slår ut for den enkelte kommune, viser tabellen nedenfor hvilken fordelingsnøkkel som gir henholdsvis laveste utgifter og høyeste utgifter. I denne sammenheng har man delt inn kommunene etter størrelse («stor», «mellomstor» og «små»).

	Modell med laveste utgifter	Modell med høyeste utgifter
«store» kommuner		
Kristiansund	30% fast	Etter folketall
Sunndal	30% fast	Etter folketall/frie inntekter
Surnadal	30% fast	Etter frie inntekter
Averøy	Etter frie inntekter	30% fast/etter folketall
«mellomstore» kommuner		
Aure	Etter folketall	Etter frie inntekter
Eide	Etter folketall	30% fast
Gjemnes	Etter folketall	30% fast
Tingvoll	Etter folketall	30% fast
«små» kommuner		

Rindal	Etter folketall	30% fast
Halsa	Etter folketall	30% fast
Smøla	Etter folketall	30% fast

Her fremkommer det tydelig at kostnadsfordeling etter folketall faller best ut for de mellomstore og små kommunene, mens kostnadsfordeling med en 30% fast andel faller best ut for de største kommunene. Det er også påfallende at 30% fast andel-modellen gir de høyeste utgifter for de mellomstore og småkommunene.

Videre legger man merke til at kostnadsfordeling etter de frie inntekter ikke gir vesentlig utslag når det gjelder høyeste eller laveste utgifter (med unntak av tre kommuner). En økonomisk fordelingsmodell etter folketall er klart mest fordelaktig for de fleste kommunene, mens en økonomisk fordelingsmodell med en 30% fast andel er klart mest fordelaktig for de største kommunene.

Etter vår vurdering vil det likevel ikke være rettferdig å velge en fordelingsmodell etter folketall, siden de største kommunene da får de høyeste utgifter, samtidig som at de i utgangspunkt må lede an i regionalt utviklingsarbeid. Dessuten drar småkommunene mest nytte ut av et regionalt samarbeid. Valg av fordelingsmodell med 30% fast andel vil heller ikke slå ut rettferdig, siden dette er til klar ulempe for de fleste kommunene i regionen.

På bakgrunn av denne vurderingen vil vår anbefaling gå i retning av en økonomisk fordelingsmodell etter de frie inntektene, siden denne modellen gir en økonomisk fordeling med omtrent likt utslag for alle kommunene. Det legges merke til at modellen slår uheldig ut for tre kommuner. Merutgiftene for disse kommunene er likevel såpass minimale (kr. 3 000 – 5 000), at vi i denne sammenhengen ikke har tatt hensyn til dette.

5. Ulike modellalternativer for fremtidens ORKidé

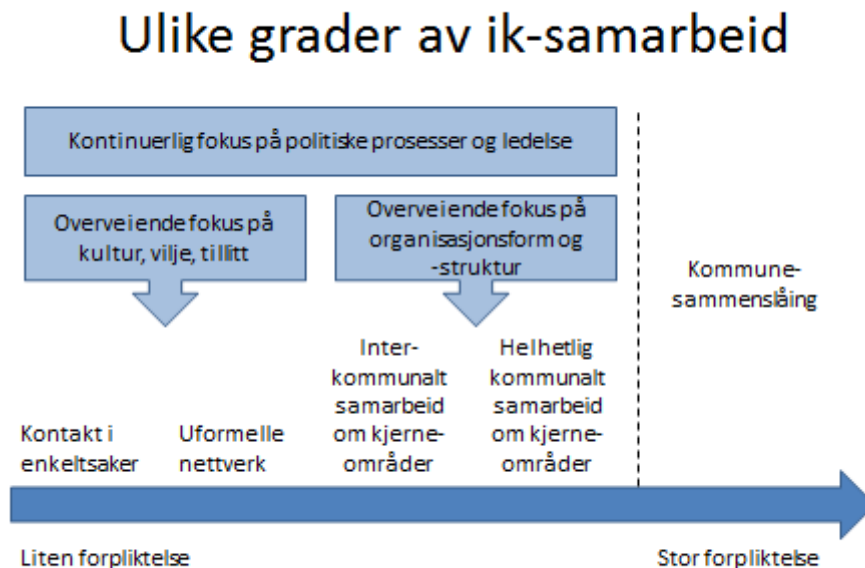
Evalueringsrapporten oppsummerer mulige modellalternativer for fremtidens ORKidé som følger:

Modell	Konsekvens for regionråd	Konsekvens for sekretariatet	Konsekvens for kommunene	Strategisk utviklingsbane
Tillitsbyggende all anse, og talerør for Nordmøre	Utvidelse. Dersom en følger våre forslag.	Styrking– dersom en tar hensyn til våre forslag.	Liten endring	Nullpunkt/ strategisk utvikling
Prosjektbasert integrator for Nordmøre	Styrer tjenestep oppgaver i større grad	Behov for styrking	Fjernere rolle til de tjenestene det samarbeides om	Nullpunkt/ tjenestesamarbeid
Samordnet regional tjenesteyter (spesialistkommune, samkommune)	Kommer an på samarbeidsform	Behov for styrking Kommer an på samarbeidsform	Fjernere rolle til de tjenestene det samarbeides om	Tjenestesamarbeid/ (strategisk utvikling)
Talerør for ett Nordmøre, men med færre og mer robuste generalistkommuner enn i dag	Kommer an på oppgaver som tillegges regionrådet	Liten endring eller behov for styrking	Flere oppgaver kan løses av kommunen istedenfor interkommunalt	Strategisk utvikling og tjenestesamarbeid

Evalueringsrapporten tar ikke stilling til hvilken modell som passer best for fremtidens ORKidé, noe som kan betraktes som en svakhet ved rapporten.

I den videre utredningen er det dermed viktig å se nærmere på hvilken modell som skal legges til grunn for den videre utviklingen av ORKidé. I denne sammenheng skal man ta stilling til hvilket ambisjonsnivå man har for ORKidé, samtidig som at man er realistisk i forhold til hva man kan forvente å oppnå. Det er videre viktig å skille mellom hva man ønsker å oppnå på kort sikt og hva man ønsker å oppnå på lengere sikt.

Når man skal ta stilling til hvilket ambisjonsnivå man skal legge til grunn for fremtidens ORKidé uten at man blir for ambisiøs, kan det være hensiktsmessig å foreta en vurdering av hvor ORKidé-samarbeidet befinner seg i dag. KS (2005) henviser til Telemarksforskning, R5/2001 (*Hvordan lykkes med interkommunalt samarbeid?*) og skisserer følgende figur:

Figuren viser ulike grader av interkommunalt samarbeid som medfører ulike grader av formell forpliktelse. Hvis vi legger evalueringsrapportens beskrivelse av ORKidé til grunn for dagens ORKidé, kan man si at man ligger på **skjæringspunktet mellom uformelle nettverk og interkommunalt samarbeid om kjerneområder**.

Når man skal overføre dette til ovenstående oversikt over mulige modellalternativer for fremtidens ORKidé, kan man si at dette befinner seg på skjæringspunktet mellom *Tillitsbyggende allianse*, og *talerør for Nordmøre* og *Prosjektbasert integrator for Nordmøre*. Vi bygger denne vurderingen på den høye grad av uformalitet og «dugnadsånd» som preger regionsarbeidet per i dag, samtidig som at man ser en utvikling mot en formalisering av samarbeidet, primært innenfor IKT-ORKidé, men også innkjøp. Når man skal si noe om på hvilket ambisjonsnivå man skal legge seg, bør man ta utgangspunkt i denne betraktningen.

Fremtidens ORKidé vil med andre ord i sterkere grad bli preget av en formalisering av samarbeidsstrukturer, samtidig som at man fortsatt skal ivareta den uformelle tonen i kollegiet. I vår anbefaling ønsker vi å legge opp til et ambisjonsnivå som i første omgang legger seg på nivå i modellen som i evalueringsrapporten blir omtalt som den *Prosjektbaserte integrator for Nordmøre*. Begrunnelsen for dette er som følger:

1. Samarbeidet per i dag er fortsatt preget av en stor grad av uformalitet, samtidig som at vi ser en klar utvikling, særlig innen IKT-ORKidé som beveger seg i en retning av en sterkere formalisering av samarbeidet. Vår anbefaling er at det legges sterkere koblinger mellom ORKidé og det formaliseringsarbeidet som er satt i gang innen IKT-ORKidé. Dette vil kunne gi et erfaringsgrunnlag for formalisering av samarbeidet innenfor flere tjenestoområder senere.
2. Det er etter vårt syn lite hensiktsmessig å satse på ORKidé som en samordnet regional tjenesteyter i form av en spesialist- eller samkommuneorganisering. Begrunnelsen for dette er:
  - a. Samkommune: I Kommuneproposisjonen for 2015 har Regjeringen gitt klare signaler om å avvikle muligheten for interkommunalt samarbeid som ligger i samkommunen. Siden signalene fra Regjeringen er såpass tydelige, ville det være feil å ha et stort fokus på denne formen for organisering.
  - b. Spesialistkommune: ORKidé har tidligere diskutert strategier for regional integrasjon i kommunal sektor på Nordmøre. På bakgrunn av disse diskusjonene har det kommet frem at man fortsatt ville ta utgangspunkt i en generalistkommunemodell. Vi betrakter dermed spesialistkommunemodellen som uaktuell som utviklingsmodell for fremtidens ORKidé.
3. Kommuneproposisjonen legger opp til en omfattende kommunereform, men mye er fortsatt uavklart. Det er imidlertid mye som tyder på at det legges opp til færre og mer robuste generalistkommuner enn i dag. Etter vår vurdering vil ORKidé imidlertid fortsatt ha en viktig rolle fremover. Dette begrunner vi som følger:
  - a. Det er fortsatt uavklart hvor kommunereformen vil føre oss. Selv om Nordmøre skal bestå av færre kommuner, vil det fortsatt være behov for en regional integratorfunksjon som også skal ivareta regionens fellesinteresser utad.
  - b. Det er fortsatt uavklart hvor lenge dagens kommunestruktur vedvarer, men vi ser for oss at det frem til etablering av en ny kommunestruktur fortsatt er behov for en regional aktør som ivaretar Nordmøres interesser og som dessuten kan være en pådriver for prosjektbaserte satsninger, derav prosjekter/prosesser knyttet til kommunereformen.

Et viktig hovedpoeng i denne sammenheng er at regionalt utviklingsarbeid og utvikling av ORKidé som utviklingsaktør ikke kan stoppe opp, bare fordi at det kommer en kommunereform. Det vil med andre ord være mulig at ORKidé på sikt kan bli et talerør for ett Nordmøre, men med færre og mer robuste generalistkommuner enn i dag.

I sammenheng med at vi anbefaler modellen prosjektbasert integrator for Nordmøre som det mest hensiktsmessige utviklingsnivå for fremtidens ORKidé, ønsker vi å nevne byregionprosjektet som et eksempel på et utviklingsprosjekt som med fordel kan forankres i ORKidé.

Averøy, Kristiansund, Tingvoll og Gjemnes kommuner deltar i et prosjekt som er initiert og finansiert av Kommunal og moderniseringsdepartementet. Prosjektet har som målsetting å styrke byregionene med fokus på økonomisk vekst. Opprinnelsen til søknaden var flere møter på administrativt nivå, hvor temaet i hovedsak var videreutvikling av landarealene i Bremsnesfjordbassenget, og muligheter for felles kommuneplan for disse.

Det ble etter hvert et behov for å forankre saken blant ordførerne, og i november ble det kalt inn til et møte 29.1.2014. Imens kom det invitasjon fra KMD til å søke midler på byregionprosjektet, med søknadsfrist 31.1.2014. I møtet kom en til at programområdet til KMD sånn noenlunde tilsvarte de drøftingene som allerede var i gang, og en føyde til et punkt om utredning av tjenestesamarbeid, og sendte søknaden dagen etter. Allerede i dette møtet ble det drøftet at det måtte være muligheter for andre kommuner til å slutte seg til prosjektet når forprosjektet er ferdig innen utgangen av 2014.

Søknaden kom gjennom nåløyet, og prosjektet ble gitt kr 800 000 fra KMD som skal brukes til en analyse av økonomisk vekst i byregionen – hvilken kommune bidrar med hva, og hvor kan utviklingen finne sted? Det er tre «spor» i prosjektet som det arbeides videre med: Utvikling av byregionen, næringsutvikling og tjenestesamarbeid. **Det som kommer ut av analysen og forprosjektet vil ha overføringsverdi til andre kommuner, og det vil være uproblematisk, og en fordel, om andre kommuner slutter seg til prosjektet hvis det søkes videre på hovedprosjekt i 2015.**

6. Veien videre

Rapporten fra Telemarksforskning er presentert i fellesmøte for alle medlemskommunene i ORKidé, og behandlet av AU-ORKidé. Videre har rapporten med arbeidsgruppens gjennomgang dannet grunnlaget for drøfting i felles formannskapsmøte for alle kommunene. Det er lagt opp til at rapporten med anbefalinger fra arbeidsgruppen behandles i AU-ORKidé, og AU-ORKidé legger fram sin innstilling til kollegiemøte i ORKidé 12. - 13. juni 2014.

Kommunene må ta stilling til om det er ønskelig/behov for et formalisert regionalt samarbeid, og hvilken organisasjonsmodell som er mest tjenlig, sett i forhold til det ambisjonsnivået (målsettingen) som legges til grunn. Kommunene må også ta stilling til hvor ambisiøs man skal være med tanke på administrative ressurser, og hvordan dette best kan løses i praksis. Videre må kommunene ta stilling til hvilken økonomisk fordelingsnøkkel som skal legges til grunn.

Arbeidsgruppen anbefaler at kollegiemøtet gjør vedtak med anbefaling om veien videre, som sendes ut til alle medlemskommuner med frist for behandling og tilbakemelding. Etter at saken er behandlet i respektive kommunestyre er det naturlig at AU-ORKidé jobber videre med grunnlaget for en mulig endringsprosess. Det er viktig at man her legger opp til en framdrift som sikrer at ORKidé ferdigbehandler saken, og at det tas beslutning i god tid før neste kommunevalg.

Arbeidsgruppen mener at:

- **Det vil være behov for å videreføre arbeid i regionråd, uavhengig av framtidig kommunestruktur, men utvidelser eller avgrensninger i antall og omfang vil kunne variere avhengig av hvordan kommunebildet endrer seg.**
- **Den videre prosessen må legge vekt på å skape lokal politisk forankring i medlemskommunene.**
- **Den videre prosessen må ta stilling til hvordan koblingen skal være mellom regionråd og allerede etablerte interkommunale samarbeidsinstitutt i regionen, eks. IKT og innkjøp.**
- **Det skal legges opp til en styringsmekanisme som baserer seg på konsensus med reservasjonsrett. Dette må innarbeides i nye vedtekter.**
- **Det er nødvendig å øke regionrådets tilgang på administrative ressurser - innenfor en totalramme på 1 - 1,5 mill kr. pr. år. Kostnadene anbefales fordelt etter en modell basert på medlemskommunenes frie inntekter (Agdenesmodellen).**
- **Regionrådet må selv initiere tiltak til tjenestesamarbeid. Initiativ om tjenestesamarbeid fra fagmiljø eller andre må orienteres til regionrådet. Regionrådet må legge vekt på koordinering og samkjøring av slike prosesser.**
- **Alle framtidige samarbeidsprosjekt må åpne for deltakelse for alle medlems-kommuner.**

Arbeidsgruppas forslag til vedtak:

1. **Modell 2 i Telemarksforsknings rapport om Fremtidens ORKidé med styrket vekt på strategisk utvikling og tjenestesamarbeid velges som grunnlag for videreutvikling av samarbeidet i regionrådet for Nordmøre.**
2. **Kostnaden med den administrative ressursen knyttet til ORKidé økes med inntil kr. 1 500 000,- Fordeling av kostnadene mellom medlemskommunene skjer etter «Agdenesmodellen». Arbeidsutvalget skal utrede både utforming og organisering av den utvidete administrasjonsressursen. Økning av den administrative ressursen gjøres gjeldende fra 01.01.15.**
3. **Konsensus med reservasjonsrett av maksimal 2 kommuner velges som styringsmodell for Fremtidens ORKidé. Reservasjonsretten forvaltes av ordføreren**

4. ØRKide kollegiet utvides med én politisk representant fra hver deltakerkommune med møte- og talerett.

5. AU gis følgende oppdrag/mandat for det videre arbeidet:

Utarbeide forslag til vedtekter basert pkt. 1, 2 og 3 i vedtaket
Utarbeide forslag til organisering av administrative ressurser, inkl. budsjett og fordelingsnøkkel, basert på pkt. 2 i vedtaket
Utarbeide forslag til strategidokument (2016 - 2019)

6. Følgende tidsplan legges til grunn for utvikling og integrering av organisasjonsmodell:

Tidsramme	Tiltak	Merknad
05.06.2014.	Behandling i AU	Vedtak/ innstilling til kollegiemøte
12.06.2014.	Behandling i kollegiemøte (regionråd)	Vedtak/innstilling til medlemskommunene
sept 2014	Behandling i medlemskommunene	Vedtak
okt 2014 - feb 2015	AU- prosess	Utarbeider forslag til <ul style="list-style-type: none"> • Vedtekter • organisering av administrativ ressurs • strategidokument (2016 - 2019)
feb 2015	Behandling i kollegiemøte (regionråd)	Vedtak/innstilling til medlemskommunene <ul style="list-style-type: none"> • vedtekter • organisering av administrativ ressurs • strategidokument (2016 - 2019)
mai 2015	Behandling i medlemskommunene	Vedtak <ul style="list-style-type: none"> • vedtekter • organisering av administrativ ressurs • strategidokument (2016 - 2019)
okt 2015	Integrering av ny modell	